

U.2015.1192V

Anvendelse med parternes samtykke af arkitekt som enevoldgiftsdommer var ikke i strid med voldgiftsloven, og voldgiftskendelsen kunne derfor ikke tilsidesættes efter voldgiftslovens § 37, stk. 2, nr. 1, litra d.

Entrepriseseret 25.2 - Retspleje 22.8 og 28.1, 28.3, 28.5 og 28.9.

- ♦ En privat bygherre, B, anlagde sag mod byggefirma, S, med påstand om, at S skulle anerkende, at kendelse, der var afsagt ved Voldgiftsnævnet for bygge- og anlægsvirksomhed den 31. oktober 2011, skulle tilsidesættes efter voldgiftslovens § 37, stk. 2, nr. 1, litra d, fordi kendelsen var afsagt af en ikke-juridisk enedommer, eller efter stk. 2, nr. 2, litra b, fordi voldgiftssagen ikke var afgjort efter gældende ret og derfor var i strid med ordre public. S havde udført tømrer- og snedkerarbejde for B i forbindelse med opførelse af et sommerhus. Parterne havde vedtaget AB 92, og da B tilbageholdt en del af enterprisesummen, fordi hun mente, at der var mangler ved det udførte arbejde, indbragte S sagen for Voldgiftsnævnet for bygge- og anlægsvirksomhed, der foreslog, at sagen blev behandlet af en enkelt voldgiftsdommer, hvilket begge parter accepterede, ligesom parterne også accepterede Voldgiftsnævnets forslag til voldgiftsmand, arkitekt A. Der blev afholdt syn og skøn, og voldgiftssagen endte med, at der afsagdes kendelse om, at B skulle betale godt 172.000 kr. til S tillige med sagsomkostninger på 20.000 kr., afholde udgifterne til syn og skøn samt betale omkostningerne til voldgiftsretten. B anmodede Voldgiftsnævnet om at genoptage sagen, idet B gjorde gældende, at kendelsen var ugyldig. Voldgiftsnævnet imødekom ikke anmodningen, hvorefter B anlagde retssag. Voldgiftsnævnet indtrådte som biintervenient til støtte for S, der påstod frifindelse. Voldgiftssagen skulle afgøres efter gældende retsregler og principper, idet parterne ikke havde bemyndiget voldgiftsretten til at afgøre sagen efter billighed, jf. voldgiftslovens § 28, stk. 3. Byretten udtalte, at der ikke var grundlag for at statuere, at parternes forudsætning om, at den udmeldte voldgiftsdommer, som de vidste var arkitekt og ikke jurist, ikke havde kunnet afgøre sagen om det mangelfulde bygningsarbejde i overensstemmelse med gældende ret. Der var derfor ikke grundlag for at tilsidesætte voldgiftskendelsen efter voldgiftslovens § 37, stk. 2, nr. 1, litra d, ud fra det synspunkt, at en voldgiftsret bestående alene af en bygningsarkitekt generelt ikke opfylder voldgiftslovens krav, når en sag ikke skal afgøres efter billighed. Der var heller ikke grundlag for at tilsidesætte kendelsen efter stk. 2, nr. 2, litra b, idet der ikke var grundlag for at statuere, at voldgiftsdommeren ved sin bevisbedømmelse havde tilsidesat grundlæggende bevisbyrde-regler. Under ankesagen gjorde B bl.a. gældende, at

1193

omkostningsafgørelsen i strid med Voldgiftsnævnets regler for voldgiftsbehandling § 33 var truffet af den juridiske sekretær, ligesom det heller ikke var voldgiftsdommeren, der havde truffet afgørelsen om ikke at genoptage voldgiftssagen. Landsretten stadfæstede byrettens dom, idet landsretten bl.a. tiltrådte, at det ikke havde været i strid med voldgiftsloven, at den foreliggende sag med parternes samtykke havde været behandlet af en faglig enevoldgiftsdommer, ligesom det heller ikke var i strid med voldgiftsloven, at der havde medvirket en juridisk sekretær. Landsretten tiltrådte endvidere, at der ikke var påvist sådanne fejl ved voldgiftssagens behandling, at

denne kunne anses for stridende mod loven, jf. voldgiftslovens § 37, stk. 2, nr. 1, litra d, eller ved kendelsen, således at den var uforenelig med landets retsorden, jf. stk. 2, nr. 2, litra b. B blev pålagt at betale sagsomkostninger til såvel S som biintervenienten.

V.L.D. 19. december 2014 i anke 7. afd. B-1800-13

(Hanne Aagaard, Chr. Bache, Torben Sørensen (kst.)).

Therese Hays Thøgersen (adv. Karsten Thomas Henriksen, Kbh.) mod

Skriver Tønder A/S (adv. Erik Dreyer, Tønder).

Biintervenient: Voldgiftsnævnet for bygge- og anlægsvirksomhed (adv. Irene Wittrup, Kbh.).

Retten i Sønderborgs dom af 1. juli 2013, BS C1-180/2012

Voldgiftsnævnet for bygge- og anlægsvirksomhed er indtrådt som biintervenient til støtte for sagsøgte.

Denne sag er behandlet af 3 dommere, jf. retsplejelovens § 12, stk. 3.

Sagens baggrund og parternes påstande

Sagen drejer sig om, hvorvidt en kendelse, der er afsagt af Voldgiftsnævnet for bygge- og anlægsvirksomhed den 31. oktober 2011 i sag nr. C-12029, kan tilsidesættes efter voldgiftslovens § 37, stk. 2, nr. 1, litra d, fordi der er anvendt en ikke-juridisk enedommer til at afgøre juridiske spørgsmål, eller efter stk. 2, nr. 2, litra b, fordi voldgiftssagen ikke er afgjort efter gældende ret og derfor er i strid med ordre public.

Sagsøgeren har nedlagt sålydende påstand:

Sagsøgte skal anerkende, at kendelse i sag C-12029 afsagt ved Voldgiftsnævnet for bygge- og anlægsvirksomhed den 31. oktober 2011 skal tilsidesættes.

Sagsøgte har nedlagt påstand om frifindelse.

Oplysningerne i sagen

Sagsøgte, Skriver Tønder A/S, har udført tømrer- og snedkerarbejde for sagsøgeren, Therese Hays Thøgersen i forbindelse med opførelsen af en ejendom på Rønmø. Da der var en række mangler ved det udførte arbejde, tilbageholdt Therese Hays Thøgersen et beløb på 172.320 kr. af enterprisesummen. Parterne havde vedtaget AB 92, og Skriver Tønder A/S indbragte sagen for Voldgiftsnævnet for bygge- og anlægsvirksomhed (i det følgende benævnt Voldgiftsnævnet).

Voldgiftsnævnet foreslog, at sagen blev behandlet af en enkelt voldgiftsmand, hvilket begge parter accepterede, ligesom begge parter accepterede Voldgiftsnævnets forslag om arkitekt Kim Christiansen som voldgiftsmand. Voldgiftsnævnet skrev således den 15. december 2010 til parternes advokater:

» . . .

Parterne bedes i betragtning af sagens økonomiske størrelse og de rejste problemer inden 4 uger meddele, om sagen kan afgøres af en enkelt voldgiftsmand, jf. reglernes § 4 . . . «.

Reglernes § 4 siger, at parterne kan bestemme behandling af sagen ved en enkelt faglig dommer.

Den 28. januar 2011 svarede Therese Hays Thøgersens advokat:

» . . .

Jeg skal desuden meddele, at sagen kan afgøres af en enkelt voldgiftsmand . . . «.

og den 20. juni 2011 svarede Skriver Tønder A/S' advokat:

» . . .

Jeg kan dog allerede nu oplyse, at jeg og min klient er indforstået med, at sagen afgøres af en enkelt voldgiftsmand. . . «

Ved brev af 13. juli 2011 foreslog Voldgiftsnævnet arkitekt m.a.a Kim Christiansen som eneste voldgiftsmand. Det hedder i skrivelsen til begge parter:

» . . .

Det meddeles herved, at man har vedtaget at nedsætte en voldgiftsret bestående af arkitekt m.a.a Kim Christiansen som eneste voldgiftsmand.

Indsigelse mod voldgiftsdommerens habilitet skal fremsættes inden 15 dage efter modtagelsen af dette brev, jf. reglernes § 6 . . .«.

Ingen af parterne gjorde indsigelse mod Kim Christiansens udmeldelse.

Under sagens forberedelse blev der afholdt syn og skøn. Skønserklæringen forelå den 10. juni 2011, og det hedder heri:

» . . .

I ovennævnte sag har der den 4 maj været afholdt syn- og skøn på adr. P. Mærsk Møllersvej nr. 6, Rømø med deltagelse af advokat Mazanti, advokat Dreyer, klager Lars Poulsen og indklagede Therese Hays Thøgersen.

Ejendommen blev gennemgået og der blev udleveret foto optaget under opførelsen (vedlagt) ligesom det kunne konstateres at der ikke var sammenfald mellem tegninger og det udførte. Foranlediget af en række tilkendegivelser under besigtigelsen af mere juridisk/proces karakter fremsendte jeg mail til parterne med

1194

forespørgsel om, hvorvidt man ønskede at ændre på spørgsmålene (vedlagt).

Advokat Dreyer svarede med oplysninger, som ses af ligeledes vedlagte mail, at klager aldrig havde fået de originale tegninger, og havde bygget efter tegninger udført af anden arkitekt.

Under besigtigelsen anmodede jeg om at få udleveret en byggetiladelse med det formål at kunne stadfæste tegnings godkendelsesdato, for på denne måde at fastslå hvilket reglement, der er givet tilladelse efter. Dette er ikke modtaget, hvorfor stempel dato på tegninger anses for udgangspunkt (2. nov. 2006) i forbindelse med besvarelsen.

Under besigtigelsen oplyste klager at man under byggeriet var enedes om at udføre en varm skunk med det formål at føre installationer i skunken.

Under besigtigelsen blev det oplyst at bygherren selv havde monteret skunkvæggen samt foranlediget montage af loftlem.

Der er ikke foretaget destruktive indgreb bortset fra at klager lavede et mindre hul i udvendig fuge.

Da der ikke er fremsat nye eller ændrede spørgsmål, skal de stillede spørgsmål besvares ud fra det tidligere udleverede skønstema.

--«.

Den 30. september 2011 afgav skønsmanden en supplerende erklæring:

» . . .

Der blev den 28. sep. 2011 afholdt nyt syn og skøn på ejendommen. P. Mærsk Møllers vej 6 Rømø med deltagelse af klager og dennes advokat Dreyer. Indklagede var ikke tilstede, ej heller dennes advokat.

De stillede spørgsmål skal besvares på baggrund af den fornyede besigtigelse.

--«

Ved Voldgiftsrettens kendelse af 31. oktober 2011 fik Skriver Tønder A/S fuldt medhold i, at Therese Hays Thøgersen skulle betale det tilbageholdte beløb:

» . . . KENDELSE

i

Voldgiftssag nr. C-12029:

Ejnar Skriver Tømrer og Snedkerforretning A/S (advokat Erik Dreyer)

mod

Therese Hays Thøgersen

(advokat Bjarne L. Petersen) Afsagt København, den 31. oktober 2011

1. Indledning.

Mellem klageren, Ejnar Skriveres Tømrer og Snedkerforretning A/S, og indklagede, Therese Hays Thøgersen, er der opstået tvist om berettigelsen af klagers krav om betaling for udført tømrer- og snedkerarbejde i forbindelse med opførelse af en ejendom for indklagede på Rømø og berettigelsen af indklagedes mangelskrav over for det udførte arbejde.

I den anledning er der nedsat en voldgiftsret i henhold til »Regler for voldgiftbehandling inden for bygge- og anlægsvirksomhed« bestående af arkitekt m.a.a. Kim Christiansen som eneste voldgiftsmand.

2. Påstande og mundtlig forhandling.

Klager har nedlagt følgende påstande:

Indklagede skal til klageren betale 172.320,90 kr. med tillæg af nationalbankens udlånsrente + 7% af 57.825,40 fra 14.6.2007 til 28.6.2007, af 32.820,50 fra 15.6.2007 til 28.6.2007, af 60.715,50 fra 15.6.2007 til 28.6.2007, af 50.581,04 fra 15.6.2007 til 28.6.2007, af 7.591,56 fra 15.6.2007 til 28.6.2007, af 17.080,06 fra 15.6.2007 til 28.6.2007, af 298.385,94 fra 15.6.2007 til betaling sker, af 97.039,90 fra 13.3.2008 til betaling sker og af 12.258,13 fra 14.3.2008 til betaling sker.

Over for indklagedes selvstændige påstand har klageren nedlagt påstand om frifindelse.

Indklagede har nedlagt følgende påstande:

frifindelse, subsidiært mod betaling af et mindre beløb.

Klageren tilpligtes til at betale indklagede 85.629,10 kr. med procesrente fra den 5. oktober 2011.

Mundtlig forhandling har fundet sted den 6. oktober 2011 i Tønder.

Under den mundtlige forhandling er der afgivet forklaringer af direktør for klageren, Lars Poulsen og af indklagede, Therese Hays Thøgersen og skønsmanden er blevet afhjæmlet.

--

Voldgiftsrettens bemærkninger og resultat.

Efter forklaringerne må det lægges til grund, at klageren i hvert fald har haft tegninger fra Harald Christensen og fra Gånsager og at det ikke kan afvises, at han også har haft tegninger fra Dørflinger. Det må efter bevisførelsen lægges til grund, at arbejdet ikke er udført som vist på de modtagne tegninger som alle forudsatte, at der skulle etableres kold skunk.

Det må efter forklaringerne lægges til grund, at det må anses for aftalt mellem parterne, at der skulle laves varme skunkrum. Der er ikke i forbindelse med denne aftale nærmere redegjort for, hvordan dampspærren skulle placeres eller hvordan arbejdet omkring skunkrummets afgrænsning ved væg mod opholdsrum skulle udføres. Det forhold, at klageren på sine fakturaer har krævet betaling for projekteringsledelse, kan ikke tages som udtryk for, at klageren derned har påtaget sig et udvidet ansvar ud over en sædvanlig fagentreprise.

Efter Lars Poulsens forklaring må det lægges til grund, at der er tale om betaling for eget tilsyn og koordinering af egne arbejder.

1195

Det må falde tilbage på indklagede i forbindelse med projektændringen af skunkrummene, at der ikke i den forbindelse blev taget stilling til en række konstruktive forhold, herunder placering af dampspærre.

I den foreliggende situation kan det ikke falde tilbage på klageren med den valgte entreprisform, at skulle bære ansvaret for problemerne med membranløsningen i skunkrummene.

Efter skønsmanden erklæringer og det under afhjemlingen fremkomne må det lægges til grund, at det leverede og monterede isoleringsmateriale er stort set ligeværdig med den, at der ikke er grundlag for at antage, at den oplyste forskel i Lampa-værdi, kan tillægges selvstændig betydning i dette tilfælde.

Efter forklaringerne må det lægges til grund, at klageren som følge af problemer med isoleringsforhold sagde fra i forhold til indklagede vedrørende kvistløsningen, og at der i stedet blev leveret kviste fra JPA værksted som bygherreleverance. Det må derfor falde tilbage på indklagede, hvis der i forbindelse med monteringen af kvistene var forhold omkring isoleringen af kvistene, som der ikke var redegjort for ved koordineringen af entrepriserne.

For så vidt angår pris for skillevægge må det efter skønserklæringen lægges til grund, at det ikke er godtgjort, at den af klageren krævede betaling for det fakturerede arbejde, som ubestridt er udført, kan anses for urimelig. Det må lægges til grund, at indklagede har modtaget timesedler/dagsedler for det anvendte antal timer, hvorfor der ikke er grundlag for at kritisere det rejste krav på dette punkt.

Efter det anførte tager voldgiftsretten klagerens påstand om betaling af 172.320,90 kr. til følge med renter som påstået.

På baggrund af sagens forløb og udfald forholdes som nedenfor bestemt.

Thi bestemmes

Indklagede, Therese Hays Thøgersen, skal til klageren, Ejnar Skrivners Tømrer og Snedkerforretning A/S betale 172.320,90 kr. med tillæg af procesrente af tillæg af nationalbankens udlånsrente + 7% af 57.825,40 fra 14.6.2007 til 28.6.2007, af 32.820,50 fra 15.6.2007 til 28.6.2007, af 60.715,50 fra 15.6.2007 til 28.6.2007, af 50.581,04 fra 15.6.2007 til 28.6.2007, af 7.591,56 fra 15.6.2007 til 28.6.2007, af 17.080,06 fra 15.6.2007 til 28.6.2007, af 298.385,94 fra 15.6.2007 til betaling sker, af 97.039,90 fra 13.3.2008 til betaling sker og af 12.258,13 fra 14.3.2008 til betaling sker.

I sagsomkostninger skal indklagede betale klageren 20.000 kr.

De under sagen afholdte omkostninger til syn og skøn skal endeligt afholdes af indklagede

De med voldgiftsrettens behandling af sagen forbundne omkostninger skal betales af indklagede efter opgørelse og påkrav fra Voldgiftsnævnet.

Kendelsen opfyldes inden 14 dage fra dens modtagelse.

Kim Christiansen

...«.

Therese Hays Thøgersen anmodede Voldgiftsnævnet om at genoptage sagen og gjorde gældende, at kendelsen var ugyldig. Voldgiftsnævnet imødekom ikke anmodningen, og sagen blev af Therese Hays Thøgersen indbragt for retten den 31. januar 2012.

Forklaringer

Der er under sagen alene afgivet forklaring af sagsøgeren.

Sagsøgeren har forklaret, at hun er ejer af Hotel Kommandørgården på Rømø. Sagsøgeren har ikke tidligere fået udført egentlige ombygninger, men alene renoveringer, hvor et rådgivende ingeniørfirma har »kørt byggeriet«. Sagsøgeren har heller aldrig været involveret i en voldgiftssag, men alene hørt en sådan omtalt. Hun har ikke hørt om, hvad det nærmere er eller indebærer. Det samme gælder reglerne i AB 92. Sagsøgeren var i forbindelse med voldgiftssagen og dennes opstart i 2010 repræsenteret af først advokat Claus Guldager og dernæst advokat Bjarne L. Petersen. Ingen af dem fortalte hende, at man kunne vælge at lade sagen behandle af en enkelt voldgiftsdommer, der tilmed ikke behøvede at være jurist. Sagsøgeren husker ikke i dag, hvorvidt hun har drøftet biintervenientens skrivelse af 15. december 2010 med sin advokat. Dog er det

sikkert, at hun i givet fald ikke har talt med ham om, hvorvidt voldgiftsdommeren skulle eller ikke skulle være jurist. Sagsøgeren kan ikke erindre, om hun under hovedforhandlingen i voldgiftssagen var klar over, at voldgiftsdommeren ikke var jurist. Vedkommende sad i øvrigt sammen med en anden mand, som sagsøgeren i retten genkender som Per Helwigh. De to talte jævnlige sammen, og sagsøgeren »regnede med«, at voldgiftsdommeren var en udnævnt dommer eller i hvert fald jurist. Sagsøgeren drøftede dog ikke dette med sin advokat, »idet hun tog det som en selvfølge«.

På sagsøgerens hus skulle der blandt andet monteres 10 kviste. Ingen af dem er isoleret, og om vinteren er det ikke muligt at opvarme på 1. sal.

Foreholdt, at Lars Poulsen under voldgiftssagen blandt andet skal have forklaret:

»Han har ikke set tegningerne fra Dørflinger før under sagen. Han fik et foto af en Rømkvist, som bygherren ville have udført og sagde til bygherren, at han ikke ville lave den, da det ikke var muligt at isolere den og lave den lovligt. Han henviste til JPA«,

1196

har sagsøgeren forklaret, at Lars Poulsen aldrig til hende har sagt, at kvistene ikke kunne isoleres. Derimod gav han udtryk for, at det blev vanskeligt at isolere dem, men sagsøgeren »tog det dog som en selvfølge, at han ville gøre det«. Sagsøgte var den, der kendte firmaet JPA og foreslog, at de skulle fremstille kvistene. Efter sagsøgerens opfattelse var årsagen hertil, at sagsøgte mente, at dette var nemmere, end at han - som oprindeligt aftalt - selv stod og lavede dem på byggepladsen. Sagsøgeren kendte på daværende tidspunkt intet til JPA, og det var da også Lars Poulsen, der kontaktede firmaet og aftalte, hvorledes kvistene skulle laves. Hun har aldrig talt med dem om det. Hun har højst talt om, hvordan de skulle se ud. Hun havde kun fotos af kvistene og intet andet materiale. Regningen fra JPA fik sagsøgeren tilsendt og betalte direkte. Sagsøgeren er sikker på, at Lars Poulsen på et tidligt tidspunkt i byggefasen fik udleveret tegningerne fra Dørflinger, og hvoraf fremgår, at de skal isoleres. For tækning af hele huset har sagsøgeren betalt 7-800.000 kr. Det er hendes opfattelse, at den af syns- og skønsmanden under besvarelsen af spørgsmål 6 anslåede omkostning »incl maler 34.000 kr. plus moms« er pr. kvist, da der skal tækkes om efter dette arbejde.

Det er rigtigt, at sagsøgte forud for voldgiftssagen indgav stævning til herværende ret med påstand om betaling af det af hende tilbageholdte beløb. Advokat Guldager påstod på hendes vegne den sag afvist, idet han gjorde gældende, at der var aftalt voldgiftsbehandling. Sagsøgte anerkendte dette og hævdede sagen.

Parternes synspunkter

Sagsøgeren har i sit påstandsdokument anført følgende:

»Dette søgsmål vedrører ikke en sag, der handler om, at et juridisk spørgsmål ikke er afgjort korrekt. Dette er en sag, der handler om, at nogle helt grundlæggende forudsætninger for tvistløsning, nemlig kendskab til juridiske grundprincipper, har været helt manglende hos voldgiftsdommeren.

Voldgiftsretten skulle ikke anvende »billighed« som grundlag for afgørelsen:

Det følger af voldgiftslovens § 28, stk. 1, 1. pkt., at voldgiftsretten skal afgøre sagen i henhold til dansk ret. Det følger udtrykkeligt af § 28, stk. 3, at voldgiftsretten ikke skal anvende »billighed« som grundlag for afgørelsen, hvis parterne ikke har bemyndiget voldgiftsretten til det. Der er ikke givet en sådan bemyndigelse. Therese Thøgersen har ikke givet afkald på, at sagen skulle afgøres efter gældende ret. Therese Thøgersen har blot samtykket i, at sagen skulle afgøres af en enkelt voldgiftsmand. Derfor har Therese Thøgersen en forventning om, at voldgiftssagen afgøres på grundlag

af dansk ret, og at voldgiftsretten ikke anvender »billighed« som grundlag for afgørelsen.

Det gøres gældende, at afgørelsen er ugyldig og skal tilsidesættes, idet »voldgiftsrettens sammensætning eller voldgiftssagens behandling ikke var i overensstemmelse med parternes aftale eller med [voldgiftsloven]«, jf. voldgiftslovens § 37, stk. 2, nr. 1, litra d.

Brugen af enevoldgiftsdommere, der ikke er jurister, er åbenbart uforenelig med landets retsorden:

Voldgiftssagen har været behandlet på en sådan måde, at den er åbenbart uforenelig med landets retsorden. Årsagen er, at en juridisk tvist er søgt afgjort uden juridisk indsigt. Therese Thøgersen har kunnet forvente, at hun ville få en behandling på et juridisk grundlag; det har voldgiftsdommeren ikke kunnet give hende, idet han åbenbart ikke besidder juridiske evner. Som sagen er afgjort af voldgiftsdommeren, er den afgjort på grundlag af en arkitekts rimelighedsfornemmelse. En enevoldgiftsdommer, der ikke er jurist, evner ikke ex officio at tage anbringender i betragtning, som ikke kan frafalde. Det er såvel konkret som generelt i strid med landets retsorden og i strid med voldgiftslovens § 37, stk. 2, nr. 2, litra b.

Manglende anvendelse af almindelige bevisbyrde regler er åbenbart uforenelig med landets retsorden:

Den afsagte kendelse skal tilsidesættes, jf. voldgiftslovens § 37, stk. 2, nr. 2, litra b, fordi den er afsagt i strid med gældende ret, nemlig i strid med almindelige bevisbyrde regler, og således at Therese Thøgersen ikke har fået en retfærdig rettergang, jf. EMRK art. 6. Voldgiftssagen har været behandlet på en sådan måde, at den er åbenbart uforenelig med vores retsorden.

Tilsidesættelse af voldgiftskendelsen er såvel generelt som konkret rimeligt:

Herudover gøres det gældende, at voldgiftssagen, hvis kendelse måtte blive tilsidesat, ville få et væsentligt andet resultat; også fordi det vil kunne bevises, at klager påtog sig rollen som projekteringsleder og derfor har et ansvar såvel for sine udførelsesfejl som for sine projekteringsfejl. Enevoldgiftsdommeren anvender ikke det foreliggende skønsmateriale korrekt.«

Sagsøgte har i sit påstandsdokument anført:

»Det gøres gældende, at den afsagte voldgiftskendelse ikke er i strid med voldgiftslovens § 37 stk. 2.

Parterne har aftalt, at AB92 skal finde anvendelse og der er derfor indgået aftale om voldgiftsbehandling.

Den afsagte voldgiftskendelse er endelig og domstolene har som udgangspunkt ikke kompetence i tvister, som skal afgives ved voldgift.

Parterne har endvidere indgået en udtrykkelig og bindende aftale om, at voldgiftssagen blev afgjort af én voldgiftsdommer og at voldgiftsdommeren var arkitekt m.m.a. Kim Christiansen.

Sagsøger har dermed selv godkendt og accepteret, at voldgiftssagen blev afgjort af en fagkyndig i stedet for af en juridisk dommer.

1197

Der er ikke i voldgiftsbehandlingen begået fejl, som berettiger domstolene til at tilsidesætte voldgiftskendelsen.

Voldgiftskendelsen er endvidere ikke afgjort på grund af »billighed«.

Der har efter gældende regler været bevisførelse for Voldgiftsretten. En bevisførelse, som sagsøger på ingen måde har været begrænset i f.s.v. angår art og omfang.

Der er ikke begået fejl med hensyn til voldgiftsrettens retsanvendelse og bevisbedømmelse.

Den afsagte voldgiftskendelse er ikke uforenelig med landets retsorden.«

Biintervenienten har fremsendt følgende synspunkter til støtte for sagsøgtes frifindelsepåstand:

»Til støtte for påstanden gøres det gældende, at domstolene som udgangspunkt ikke har kompetence i tvister, som skal afgøres ved voldgift, jfr. voldgiftslovens § 4.

Herudover henvises til § 29 i Regler for voldgiftsbehandling for bygge- og anlægsvirksomhed (VBA-voldgiftsregler 2006) hvoraf fremgår, at voldgiftskendelsen er endelig.

Domstolene har ikke kompetence i tvister, der skal afgøres ved voldgift, udover hvad der følger af voldgiftslovens § 4. Domstolene har således kun begrænset adgang til at prøve indholdet af en voldgiftskendelse.

I medfør af voldgiftslovens § 37 kan domstolene alene tilsidesætte en voldgiftskendelse som ugyldig efter reglerne i § 37, stk. 2-4.

Sagsøger har i sagen påberåbt sig § 37, stk. 2, nr. 1, litra d og § 37, stk. 2, nr. 2, litra b.

Det gøres gældende, at voldgiftskendelsen i henhold til voldgiftslovens § 37, stk. 2, nr. 2, litra b alene kan tilsidesættes, såfremt kendelsen er åbenbart uforenelig med landets retsorden.

Det gøres gældende, at kendelsen ikke er uforenelig med landets retsorden, og at sagsøger end ikke har angivet, hvilke punkter i kendelsen der skulle være uforenelige med landets retsorden.

Sagsøgte har således ikke løftet sin bevisbyrde for, at reglerne i voldgiftslovens § 37, stk. 2, nr. 2, litra b skulle være opfyldt.

Der henvises endvidere til Bernhard Gomard: »Civilprocessen«, 6. udgave, side 900: »Domstolene kan ikke tilsidesætte en voldgiftskendelse, fordi dommerne selv ville være kommet til et andet resultat end voldgiftsretten er nået frem til, j/r. voldgiftslovens § 37. Voldgiftsretten står ikke under appel til eller almindelig kontrol af domstolene.«

Sagsøgers anbringende om, at voldgiftskendelsen er ugyldig, idet voldgiftsrettens sammensætning eller voldgiftssagens behandling ikke var i overensstemmelse med parternes aftale eller med voldgiftsloven, jfr. voldgiftslovens § 37, stk. 2, nr. 1, litra d, må ligeledes afvises, idet den pågældende voldgiftsret, som alene bestod af en faglig dommer, har været nedsat efter udtrykkelig aftale mellem parterne i overensstemmelse med de mellem parterne allerede vedtagne regler, jfr. Voldgiftsnævnets brev af 15. december 2010 til parternes advokater, brev af 28. januar 2011, hvor sagsøgers advokat tiltræder, at sagen afgøres af en enkelt dommer, og brev af 20. juni 2011, hvor sagsøgtes advokat tiltræder, at sagen afgøres af en enkelt dommer.

Der indgås mange tilsvarende voldgiftsaftaler i Danmark hvert år, både indenfor reglerne for Voldgiftsnævnet for bygge- og anlægsvirksomhed og på en række andre områder. Hvis en part, der har indgået en sådan voldgiftsaftale, og har modtaget en kendelse, der går ham imod, skulle kunne tilsidesætte den indgåede aftale, ville det medføre en ganske uoverskuelig overbelastning af domstolene, idet en række sager med kompliceret fagligt indhold og mindre økonomiske konsekvenser i så fald skulle behandles ved domstolene.

I henhold til VBA-voldgiftsreglerne er afgørelse af en sag med en enkelt voldgiftsdommer en mulighed, men ikke en løsning, som kan påtvinges parterne.

Sagsøgte har således haft muligheden for at vælge, at sagen skulle afgøres af 3 voldgiftsdommere, hvoraf den ene skulle være jurist.

Indgåelsen af denne aftale er juridisk bindende for sagsøger, som har været repræsenteret af advokat i sagen.«

Rettens begrundelse og afgørelse

Det ligger fast som ubestridt i sagen, at parterne ikke havde bemyndiget voldgiftsretten til at afgøre efter billighed, jf. voldgiftslovens § 28, stk. 3, hvorfor sagen skulle afgøres efter gældende retsregler og -principper.

Parterne valgte alligevel at lade voldgiftsretten beklæde af en enkelt faglig dommer, vel vidende at han var arkitekt og ikke juridisk uddannet. Først efter voldgiftsrettens afgørelse, der gik sagsøgte imod, har sagsøgte gjort indsigelser mod hans udmeldelse i sagen.

Det kan herefter lægges til grund, at parterne har haft en fælles formening om, at den udmeldte voldgiftsdommer som bygningsarkitekt var i besiddelse af den fornødne kendskab til lovgivningen, som for eksempel inden for entrepriseret, og havde tillid til, at han kunne afgøre deres sag om mangelfuldt bygningsarbejde i overensstemmelse med gældende ret.

Retten finder ikke grundlag for at statuere, at denne forudsætning har været forkert. En bygningsarkitekt med erfaring inden for den danske byggebranche må generelt kunne forventes at have et sådant kendskab til de basale regler for byggebranchens virke, at han med assistancen fra nævnets juridiske personale er

1198

kompetent til at behandle en voldgiftssag af denne karakter.

Der ses herefter ikke grundlag for at tilsidesætte voldgiftskendelsen efter voldgiftslovens § 37, stk. 2, nr. 1, litra d, ud fra det synspunkt, at en voldgiftsret bestående alene af en bygningsarkitekt generelt ikke kan opfylde voldgiftslovens krav, når sagen ikke kan afgøres efter billighed.

Der ses heller ikke grundlag for at statuere, at sagen faktisk er afgjort efter billighed, idet kendelsens resultat er begrundet i en almindelig bevisbedømmelse efter parternes forklaringer sammenholdt med sagens akter og således må anses baseret på en vurdering af gældende ret.

Der ses ikke i det for retten fremførte at være tilstrækkeligt grundlag for at statuere, at voldgiftsdommeren ved sin bevisbedømmelse har tilsidesat grundlæggende bevisbyrderegler, eller at han har anvendt anden grundlæggende retsregel forkert og på en sådan måde, at sagsbehandlingen eller sagens resultat er åbenbart uforenelig med vores retsorden eller i modstrid med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 6.

Kendelsen kan derfor heller ikke tilsidesættes efter voldgiftslovens § 37, stk. 2, nr. 2, litra b, hvorefter sagsøgte vil være at frifinde.

Efter sagens udfald skal sagsøgeren betale sagsomkostninger til sagsøgte. Beløbet fastsættes til 25.000 kr. som proceduralsær eksl. moms og fastsat ud fra sagens omfang, værdi og det opnåede resultat.

Biintervenienten har ikke krævet sig tillagt sagsomkostninger, og retten finder heller ikke grundlag herfor.

Vestre Landsrets dom

Retten i Sønderborg har den 1. juli 2013 afsagt dom i 1. instans.

Påstande

For landsretten har appellanten, Therese Hays Thøgersen, gentaget sin påstand for byretten.

Indstævnte, Skriver Tønder A/S (Skriver Tønder), har påstået dommen stadfæstet.

Biintervenienten, Voldgiftsnævnet for bygge- og anlægsvirksomhed, har tilsluttet sig Skriver Tønders påstand.

Supplerende sagsfremstilling

Der er for landsretten fremlagt en række nye bilag, herunder bilag fra byggesagen, bl.a. bygningstegninger og fakturaer, korrespondance mellem parterne, bilag vedrørende voldgiftssagen, herunder skriftveksling for voldgiftsretten. Der er endvidere fremlagt nogle rapporter fra sagkyndige indhentet af Therese Hays Thøgersen forud for voldgiftssagen.

Det fremgår af Skriver Tønders klageskrift af 14. december 2010, at rentepåstanden var anført på samme måde som gengivet i voldgiftsrettens kendelse af 30. oktober 2011, herunder i rentebestem-

melsen i kendelsens konklusion. Der er ikke under voldgiftssagen gjort indsigelse over for denne rentepåstand.

Forklaringer

Therese Hays Thøgersen har afgivet supplerende forklaring for landsretten. Der er endvidere afgivet forklaring af Lars Paulsen, Stephan Wendicke, Per Helwigh og Kim Christiansen.

Therese Hays Thøgersen har supplerende forklaret, at hun kan vedstå sin forklaring som gengivet i byrettens dom, dog at hun intet havde hørt fra Lars Paulsen om, at kvistene ikke kunne isoleres, eller at der ikke ville blive isoleret fuldstændigt. Hun hørte heller intet om problemer med kvistene ved leveringen. Det må være Lars Paulsen, der har givet fabrikanten oplysninger om dimensioner på kvistene. Det var Lars Paulsen, der foreslog et nedsænket loft i stedet for loft til kip, og det er formentlig ham i samråd med vvsmanden, der ændrede kold skunk til varm skunk. Hun fandt først i voldgiftsretten ud af, at Lars Paulsen ikke mente at have fået de rigtige tegninger. Men hun kan ved mailen af 29. januar 2007 fra Dørflinger bevise, at han har fået de rigtige tegninger fra Dørflinger. Den viste hun voldgiftsdommeren på sin computer. Der er ingen hulrum i kvistene, der kan isoleres. Hun ringede derfor efter voldgiftssagen til skønsmanden og påtalte hans svar på dette punkt. Isolering nu kan ikke gøres for 34.000 kr. for hele huset. Prisen må være pr. kvist. Manglerne ved huset er der stadig. Hun flyttede ind i sommeren 2007. Hun ved ikke, hvorfor det varede så længe, før de sidste fakturaer kom. Der blev ikke arbejdet på huset efter maj 2007. Rømø Sommerland A/S, som tilhører hende og familien, ejer huset. Hun lejer en del af huset af selskabet til familiens bolig, mens en yderligere lejlighed udlejes af selskabet til anden side. Hun er direktør i selskabet. Hun var bortrejst ved den supplerende skønsforretning. Hendes advokat, der heller ikke selv kunne være til stede, havde forgæves bedt om udsættelse. Fakturaen af 10. april 2007 (bilag 10) er blevet påført stempel fra J.P.A. Jensen & Søn ApS (JPA) efter 3 år. Hun har talt med Stephan Wendicke, der da også havde dårlig samvittighed over det. Den originale faktura uden påtegning har ikke været fremlagt i voldgiftssagen. Hun sendte en mail til Stephan Wendicke, der i sit svar nok trak lidt i land. Vinduerne blev leveret hos hende, og de blev derefter bragt til JPA med en lastbil. Hun mener, at det var Lars Paulsen, der fik dem leveret til hende. Tækkearbejdet var en selvstændig entreprise. Hun har ikke leveret materialerne til tømrerentreprisen, men hun havde dog i forvejen en rem og nogle gipsplader, som Lars

1199

Paulsen var med på at bruge til byggeriet. Hun sendte et foto af en kvist, som hun ville have kvistene på huset til at ligne. Gånsager har ikke ændret i Dørflingers tegninger. Det var Gånsager, som anbefalede Dørflinger. Alle andre entreprenører har anvendt Dørflingers tegninger. Lars Paulsen har selv anvendt Dørflingers tegninger til f.eks. betondækket. Kvistene kan godt isoleres, men det skulle være gjort fra starten.

Lars Paulsen har forklaret, at han er direktør i og gennem et holdingselskab eneaktionær i Skriver Tønder A/S. Under byggesagen var han blot ansat. De fakturerede projektledertimer skyldtes, at der skulle honoreres efter medgået tid, og de pågældende timer angår hans arbejde med byggeriet. Han lavede overslag på grundlag af nogle kopier af tegninger fra Gånsager, som var fremlagt i voldgiftssagen. Tegningerne fra Dørflinger er mere eller mindre identiske, men der var forskelle. De kviste, som fremgår af Gånsagers tegninger, havde således mere svaj på siderne. De kviste, der fremgår af tegningerne, kan isoleres, fordi der er gjort plads hertil på siderne. På Therese Hays Thøgersens foto af en »Rømøkvist« af den gamle type er der derimod ikke plads til isolering. Han sagde til hende, at han ikke ville have noget med sådan en kvist at gøre, men at han kunne henvise til JPA, der kunne lave

denne type kvist. Han sagde også til Therese Hays Thøgersen, at den kvist, hun ønskede, var forskellig fra dem på tegningerne, og at kvistene ville blive ulovlige. Han monterede kvistene i samarbejde med tækkemanden. De er ikke isoleret på nogen måde. Han er ret overbevist om, at han har udtrykt sin afvisning skriftligt, men han kan ikke huske det. Han fik bilag 10 med påtegning og stempel fra Wendicke efter at have ringet til ham i anledning af tvisten. Wendicke lovede i samtalen at bekræfte, at Therese Hays Thøgersen havde bestilt kvistene direkte hos Wendicke. Det var Wendicke selv, der valgte at bekræfte dette som sket ved bilag 10. Projektændringerne, herunder hanebåndsofbygning og varm skunk, er vedtaget på byggemøder, som Therese Hays Thøgersen ledede. Han foreslog den varme skunk, fordi han fik at vide, at der skulle lægges rør i skunken. Han har ikke haft noget at gøre med gennembrydning af membranen. Han har nok fået tegninger fra Dørflinger ved mailen af 29. januar 2007, men kunne selv ikke åbne dem, hvorfor han uden at se tegningerne mailede dem videre til spærfabrikken og elementfabrikken. Han skulle således ikke selv bruge tegningerne, idet han allerede havde fået tegninger fra Therese Hays Thøgersen. Han har leveret vinduerne på pladsen, og Therese har så ladet dem fragte til JPA. Han var ikke den eneste tømrer/snedker på pladsen. Han mener, at tækkemanden nok burde have isoleret kvistene.

Stephan Wendicke har forklaret, at han lavede kviste til Therese Hays Thøgersens hus. Det var Lars Paulsen, der formidlede kontakten, men Therese bestilte kvistene. Størrelsen på kvistene fulgte af de vinduer, der blev leveret, og de blev i øvrigt efter ønske fremstillet som en såkaldt Leseberg-kvist, der er arkitekttegnet. Therese Hays Thøgersen valgte materialet til beklædningen. Han har ikke i øvrigt talt med nogen om de kviste. Foreholdt sin mail af 27. januar 2010 har han forklaret, at isolering skal ske indefra, da kvisten sidder uden på taget. Selve kvisten er aldrig med i isoleringen. Man kan således ikke isolere rundt om kvisten, men nok langs den. Foreholdt bilag 10 har han forklaret, at han har påført stempel og håndskrift. Det skete måske hen mod november 2011. Han gjorde det, fordi man manglede bevis for, at det var Therese Hays Thøgersen, der bestilte kvistene og valgte materialet. Lars Paulsen havde således ringet og fortalt ham, at Therese havde sagt, at hun ikke havde bestilt de kviste. Han skrev det, som det faktisk var sket. Senere kom Therese på besøg på værkstedet. Hun sendte så et referat af deres samtale, som hun ville have ham til at bekræfte. Han svarede med en mail af 11. november 2011. Her skrev han, at det var Therese Hays Thøgersen, der havde bestilt kvistene, og det var det altså også. Han har ikke talt med nogen om isolering. Han blev blot spurgt, om han kunne lave Leseberg-kviste. De kan ikke isoleres, hvis de skal se sådan ud. Man sætter dem op og isolerer så godt, som man kan. Han var på ejendommen, men kunne ikke se noget, idet beklædningen ikke var taget af. Han har lavet mange af den slags kviste.

Per Helwich har forklaret, at han har været ansat i Voldgiftsnævnet for bygge- og anlægsvirksomhed (Vba) siden 1980, fra 1998 som sekretariatschef og fra 2013 som chefkonsulent. Han har været beskæftiget med sagen. Man har i hvert fald siden 1920'erne haft bestemmelser om anvendelse af faglige enevoldgiftsmænd. Det er efter den gældende praksis møntet på sager under 5-600.000 kr., der ikke er komplicerede. Der medvirker i disse sager en sekretær, der er jurist. Han var juridisk sekretær i den pågældende voldgiftssag. Sådanne sager forhandles som andre voldgiftssager. Inden mødet vil den juridiske sekretær og voldgiftsmanden sammen afklare forhandlingens forløb. Det er således ofte den juridiske sekretær, der i mødet giver ordet til de agerende. Sekretærens opgave er i øvrigt at referere forhandlingens forløb. Man skal være i huset i ca. 4-5 år og have deltaget som »føl« i 2-3 enedommersager, før man kan medvirke som juridisk sekretær i enedommersager. De

faglige enedommere skal være fagligt kompetente i forhold til den konkrete sag og gennem erhvervs erfaring have kendskab til entrepriserettens grundlæggende regler samt have medvirket i et

1200

passende antal 3-dommersager. Behov for specielle kompetencer kan dog nødvendiggøre en vis fravigelse. Kim Christiansen havde inden den pågældende sag deltaget som voldgiftsdommer i 12 sager, herunder 2 enedommersager. Opstår der retlige tvivlsspørgsmål, kan man som faglig enedommer rådføre sig med præsidiets formand. Visse mere tekniske spørgsmål kan drøftes med sekretæren. Ca. en tredjedel af det samlede antal enedommersager ved Vba er med faglige dommere. Fra 2010 til 2013 er antallet af sager med faglige enedommere faldet fra ca. 90 til 40 årligt. Tallet i 2014 er 38 sager. Han husker ikke noget specielt fra den pågældende sag. Fejlen i renteberegningen blev ikke oprindeligt bemærket. Der mangler formentlig en dato et sted i påstanden. Det er ikke usædvanligt, at det rentebærende beløb går op og ned. Sekretæren laver ofte udkast til kendelsen, således som han også gjorde i den pågældende sag. Sekretæren noterer derfor under samtale med enedommeren efter forhandlingens slutning voldgiftsdommerens synspunkter. Han mindes ikke tilfælde, hvor han har ment, at en afgørelse ikke har holdt sig inden for gældende ret. Der er tale om en dialog, idet sekretæren skal forstå, hvad kendelsen skal gå ud fra. Sekretæren sender så et udkast til voldgiftsdommeren, der eventuelt foretager rettelser. Der står nok ikke noget i reglerne om sekretærens rolle i sager med enevoldgiftsdommere. Ordningen er udviklet i praksis.

Kim Christiansen har forklaret, at han er uddannet bygnings-snedker og arkitekt fra arkitektskolen i Aarhus. Han havde før den pågældende sag nok været enevoldgiftsdommer mere end 10 gange og faglig dommer måske 30 gange i flerdommersager. I enedommersager mødes han normalt med sekretæren et kvarter før forhandlingens begyndelse, hvor man aftaler det praktiske. Per Helwichs opgave som juridisk sekretær er at være sekretær for ham. Sekretæren kalder folk ind og tager notater. Også enevoldgiftsdommeren tager notater. Han ser ikke sekretærens notater. Når parterne er gået, opsummerer han sine synspunkter og argumenter. Han kan drøfte juridiske spørgsmål med sekretæren, hvis der er noget at være i tvivl om. Det husker han ikke, at der skulle have været i den pågældende sag. Han sender bagefter oplæg til sekretæren, som stiller det rigtigt op, pudser det af og fuldstændiggør et udkast til kendelse. Nogle gange kan man aftale på stedet, hvad der skal stå. Hvis parterne forklarer forskelligt i en sag, bruger han sin dømmekraft, ud fra hvordan det normalt foregår og sagens bilag. I 2007 skulle kviste isoleres, men der kunne ske fravigelse ud fra en samlet varmetabsramme. Sagens bilag 10 er nok omtalt i kendelsen, fordi der var en tvist vedrørende kvistene. Han vil mene, at skønsmandens svar på spørgsmål 16 med hensyn til andel af en udbedringsudgift kan have sammenhæng med det andet afsnit i besvarelsen. Som han husker det, var der ikke noget galt med membranen, før den blev perforeret af nogle entreprenører. Skønsmandens fordeling er udtryk for, at der er tale om fagentreprise, hvor hver entreprenør hæfter for egne arbejder. Man så på forskellige sæt tegninger, herunder med kold og varm skunk. Han erindrer ikke nærmere andre projektændringer. Skønsmanden blev afhjæmet. Han husker ikke, hvorfor skønsmandens forklaring ikke er gengivet. Han kan af kendelsen se konklusionen med hensyn til tvisten om, hvorvidt der var taget forbehold vedrørende isoleringen, men han husker ikke overvejelserne nærmere nu. Det må være lagt til grund, at der var tale om en bygherreleverance. Han kan ikke genkende brevet af 30. januar 2012 fra voldgiftsnævnet. Han vil være ked af at udtale sig om juridiske aspekter, herunder med hensyn til bevisbyrde. Han husker ikke nu nærmere om rentepåstanden og kendelsens rentebe-

stemmelse, men beregning mv. vedrørende renter varetages af sekretariatet. Man taler med sekretæren om sagsomkostninger. Han kan ikke voldgiftslovens bestemmelser udenad. Han kan ikke nu på stående fod udtale sig om, på hvilket grundlag sagen skulle afgøres.

Procedure

Parterne og Vba har i det væsentlige gentaget deres anbringender for byretten og har procederet i overensstemmelse hermed.

Therese Hays Thøgersen har nærmere anført, at voldgiftskendelsen skal tilsidesættes efter voldgiftslovens § 37, stk. 1, nr. 2, litra d, fordi sagen er behandlet af en faglig enedommer.

Efter lovens § 28 skulle voldgiftssagen afgøres efter gældende ret. Det strider derfor mod voldgiftsloven at anvende en voldgiftsdommer, der ikke er jurist.

Praksis med enevoldgiftsdommere er således fra før loven af 2005, hvor voldgiftssager uden parternes vedtagelse heraf kunne afgøres efter billighed, og denne praksis skulle have været revideret ved 2005-lovens ikrafttræden.

AB 92 § 47, stk. 6, fastlægger ikke, om en enevoldgiftsdommer kan være en ikke-jurist. Der er imidlertid ikke hjemmel til i Vba's statut § 5, stk. 3, at bestemme, at en enedommer i reglen skal være en faglig dommer. Der er heller ikke hjemmel til at anvende juridiske sekretærer. I Vba's Regler for voldgiftsbehandling er nu indsat en tilføjelse i § 5, stk. 3, om ændring fra enedommerbehandling til flerdommerbehandling.

Enedommerbehandling med faglige dommere, herunder de senere års stigende anvendelse heraf, kritiseres i retsteorien som betænkelig ud fra retssikkerhedssynspunkter. Voldgiftsinstituttet arbejder da også efter en anden regel end Vba, jf. Voldgiftsinstituttets regler, §§ 15-16 og § 22, hvorefter en enedommer skal være

1201

jurist. Faglige enedommere kan være praktiske, hvis der kan spares syn og skøn, men det er ikke det, der sker.

Tilsidesættelse af voldgiftskendelsen bør endvidere ske efter voldgiftslovens § 37, stk. 2, nr. 1, litra d, som følge af at sagens behandling har været i strid med voldgiftsloven.

Der skal endvidere ske tilsidesættelse af voldgiftskendelsen efter voldgiftslovens § 37, stk. 2, nr. 2, litra b, idet voldgiftskendelsen er i strid med landets retsorden.

Sagen er således behandlet af en voldgiftsdommer uden tilstrækkelig evne til at træffe afgørelse efter gældende ret. Ordningen med bistand af en juridisk sekretær er uhjemlet og betænkelig. Gennemførelse af supplerende skønforretning uden deltagelse fra den ene parts side, den meget sene fremkomst af den supplerende skønserklæring samt voldgiftsrettens afvisning af udsættelse af den mundtlige forhandling er i strid med kontradiktionsprincippet. Voldgiftsretten har i strid med indklagedes påstand om frifindelse ikke taget stilling til rentepåstanden. Skønsmændens forklaring for voldgiftsretten er ikke gengivet i kendelsen. Omkostningsafgørelsen er i strid med Vba's Regler for voldgiftsbehandling § 33 truffet af den juridiske sekretær. Voldgiftsdommeren kan heller ikke antages at have truffet afgørelsen af 30. januar 2012 om afvisning af genoptagelse af voldgiftssagen.

Hertil kommer, at afgørelsen er materielt forkert. Lars Paulsen har ikke oplyst over for voldgiftsretten at have haft Dørflingers tegninger. Bilag 10 er fremlagt uden oplysning om, at påtegningen var efterfølgende. Det er på den baggrund fejlagtigt lagt til grund, at kvisten ikke kan isoleres. Bevisbyrderegler er anvendt fejlagtigt af voldgiftsretten. Lars Paulsen har et professionsansvar for ikke at have sagt fra med hensyn til den pågældende type kvist. Voldgiftsrettens afgørelse er i strid med skønsmændens besvarelse af spørgsmål 16. Membranen skulle have fulgt isoleringen. Isoleringen

er endvidere lagt for tæt på stråtaget. Det bør ved vurderingen tillægges betydning, at Vba har status af en quasi-legal voldgiftsret.

Der bør ikke tillægges biintervenienten sagsomkostninger.

Skriver Tønder har nærmere anført, at voldgiftskendelsen ikke kan prøves materielt af landsretten. Parterne har med advokatbistand været indforstået med behandling ved faglig enedommer. Vurderingen af de af appellanten rejste spørgsmål skal ske i lyset heraf. Der er ikke grundlag for at antage, at der er begået væsentlige formelle eller materielle fejl ved voldgiftsrettens sagsbehandling eller kendelse. Der er heller ikke grundlag for at anse voldgiftsdommeren for at mangle tilstrækkeligt retligt kendskab. Det er i overensstemmelse med forhandlingsprincippet, at voldgiftsretten har truffet afgørelse om renter som sket, og den påberåbte fejl i rentepåstanden blev heller ikke påberåbt ved anmodningen om genoptagelse. *Therese Hays Thøgersen* og hendes advokat valgte selv at udeblive fra den supplerende skønforretning.

Vba har tilsluttet sig *Skriver Tønders* synspunkter og nærmere anført, at voldgiftsloven ikke indeholder noget forbud mod enevoldgiftsdommere, herunder faglige dommere. Ordningen med juridiske sekretærer er heller ikke i strid med loven. Voldgiftsdommeren kan søge råd om retlige forhold hos sekretæren eller formanden for Vba's præsidium. De typiske enedommersager rummer ikke indviklede juridiske spørgsmål, og tekniske forhold er normalt kernepunktet. Parterne bestemmer selv, om der skal deltage en juridisk dommer. Voldgiftsdommeren har været kompetent til at afgøre sagen. Der er ikke påvist formelle eller materielle fejl ved sagens behandling eller afgørelse, heller ikke med hensyn til bevisbyrderegler. Der bør tillægges Vba som biintervenient omkostninger efter retsplejelovens § 252, stk. 4.

Landsrettens begrundelse og resultat

Der er ikke i det af appellanten anførte grundlag for at anse anvendelsen af en faglig enevoldgiftsdommer med parternes samtykke i den foreliggende sag for at være i strid med voldgiftsloven. Det er heller ikke i strid med voldgiftsloven, at der har medvirket en juridisk sekretær.

Der er endvidere ikke påvist grundlag for at anse voldgiftsdommeren for ikke at have besiddet tilstrækkelige kompetencer til at behandle den pågældende sag.

Voldgiftskendelsen kan derfor ikke tilsidesættes efter voldgiftslovens § 37, stk. 2, nr. 1, litra d, som følge af voldgiftsrettens sammensætning.

Der er endvidere ikke påvist sådanne fejl ved voldgiftssagens behandling, at denne kan anses for stridende mod loven, jf. voldgiftslovens § 37, stk. 2, nr. 1, litra d.

Der er endelig ikke påvist sådanne fejl ved voldgiftsrettens kendelse, at denne kan anses for åbenbart uforenelig med landets retsorden, jf. voldgiftslovens § 37, stk. 2, nr. 2, litra b.

Det bemærkes herved, at der ikke er grundlag for at antage, at voldgiftsretten ikke har afgjort sagen på grundlag af parternes synspunkter og bevisførelsen, og herunder har afgjort sagens bevismæssige og retlige spørgsmål.

Med hensyn til kendelsens rentebestemmelse bemærkes, at der ikke for voldgiftsretten var gjort særskilt indsigelse mod rentepåstanden.

Der er ikke grundlag for at antage, at omkostningsafgørelsen ikke er truffet af voldgiftsretten.

Landsretten stadfæster derfor dommen.

1202

Efter sagens udfald skal *Therese Hays Thøgersen* betale sagsomkostninger for landsretten til *Skriver Tønder* med i alt 35.000 kr. Beløbet angår udgifter til advokatbistand ekskl. moms.

Landsretten har ved fastsættelsen af beløbet lagt vægt på sagens værdi og omfang, herunder at sagen er hovedforhandlet over 2 dage.

Therese Hays Thøgersen skal endvidere betale sagsomkostninger for landsretten til Vba med 30.000 kr.

Landsretten har herved lagt vægt på sagens karakter og omfang.
